

Brüssel, 8.7.2019
COM(2019) 324 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

**2018. aastal kolmandatele riikidele antud makromajandusliku finantsabi rakendamise
kohta**

{SWD(2019) 292 final}

SISUKORD

1	SISSEJUHATUS	2
2	MAKROMAJANDUSLIKU FINANTSABI PROGRAMMID 2018. AASTAL .	3
2.1	Ülevaade.....	3
2.2	2018. aastal abisaajariikides rakendatud makromajandusliku finantsabi programmid ...	4
2.2.1	<i>Gruusia</i>	4
2.2.2	<i>Jordaania</i>	5
2.2.3	<i>Moldova</i>	6
2.2.4	<i>Tuneesia</i>	7
2.2.5	<i>Ukraina</i>	8
2.3	Ülevaade makromajandusliku finantsabi programmide raames toetatud reformidest	9
3	MAKROMAJANDUSLIKU FINANTSABI OTSTARBEKA KASUTAMISE TAGAMINE: TEGEVUSE HINDAMINE, JÄRELHINDAMINE JA AUDITID.....	9
3.1	Tegevuse hindamine.....	9
3.2	Järelhindamised	10
3.2.1	Ukraina I ja II MFA.....	10
3.2.2	Jordaania I MFA.....	11
3.2.3	Kirgiisi Vabariigi makromajanduslik finantsabi	12
4	MAKROMAJANDUSLIKU FINANTSABIGA SEOTUD ÜLDISED ARENGUSUUNAD	12
4.1	Makromajandusliku finantsabi kui vahendi toimimine	12
4.2	Edasine areng: makromajanduslik finantsabi järgmises mitmeaastases finantsraamistikus.....	13
5	UUED ABITAOTLUSED JA KOMISJONI EDASISED ETTEPANEKUD – EELARVESEISUND	14

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

2018. aastal kolmandatele riikidele antud makromajandusliku finantsabi rakendamise kohta

1 SISSEJUHATUS

Makromajanduslik finantsabi (MFA) on ELi rahastamisvahend,¹ millega kaetakse ELile geograafiliselt, majanduslikult ja poliitiliselt lähedaste riikide erakorralisi välisrahastamisvajadusi. Selle peamine eesmärk on taastada makromajanduslik ja finantsstabiilsus kandidaatriikides, potentsiaalsetes kandidaatriikides ja Euroopa Liidu naaberriikides ning julgustada neid riike võtma ette makromajanduslikku kohandamist ja struktuurireforme. Abi antakse kas laenudena, mille jaoks komisjon laenab vajalikud vahendid kapitaliturgudelt, laenates need edasi abisaajariigile, või teatavatel asjaoludel toetustena, mida rahastatakse ELi eelarve kaudu.

Makromajanduslik finantsabi täiendab Rahvusvahelise Valuutafondiga (IMF) kokku lepitud kohandamis- ja reformiprogrammi, mille olemasolu on ühtlasi abi andmise eeldus. Makromajandusliku finantsabi andmise eelduseks on ka inimõiguste austamine ja tõhusate demokraatlike mehhanismide olemasolu abisaajariigis. Makromajanduslikku finantsabi antakse osamaksetena, mis seatakse rangelt sõltuvusse selliste tugevate reformimeetmete tulemuslikust rakendamisest, mille eesmärk on taastada abisaajariigi majanduse pikaajaline jätkusuutlikkus. Sel viisil täiendab makromajanduslik finantsabi ELi korrapärast koostööabi ning aitab saavutada laiemat eesmärki, milleks on stabiilsuse säilitamine ja heaolu edendamine ka väljaspool ELi. ELi naabruses püsiva makromajandusliku ja poliitilise ebastabiilsuse taustal on makromajanduslik finantsabi leidnud laialdaselt tunnustust tõhusa kriisidele reageerimise vahendina, mis võimaldab ELil sekkuda nähtaval ja paindlikul viisil ning millel on oluline poliitiline võimendav mõju².

Kolmandatele riikidele antava makromajandusliku finantsabi mahud suurenesid 1,2 miljardilt eurolt 2000.–2008. aastal 6,3 miljardile eurole 2009.–2018. aastal. Murrangulised poliitilised ja majanduslikud sündmused Vahemere piirkonna Araabia partnerriikides on alates 2012. aastast suurendanud nõudlust makromajandusliku finantsabi järele; abi andmise programme rakendatakse Jordaania ja Tuneesias. 2014. aastal sundis konflikt Ida-Ukrainas ning riigi majandus- ja finantsolukorra järsk halvenemine eraldama Ukrainale enneolematu mahus makromajanduslikku finantsabi. Aastatel 2014–2018 anti Ukrainale nelja makromajandusliku finantsabi programmi raames kokku 4,4 miljardit eurot – see on suurim finantsabi, mida on eales antud ELi mittekuuluvale riigile nii lühikese aja jooksul.

¹ Muudele kolmandatele riikidele kui arenguriikidele antava makromajandusliku finantsabi õiguslik alus on Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikkel 212.

² Makromajanduslik finantsabi täiendab ka muid naabrusspiirkonnale suunatud ELi välistegevusi või -vahendeid, sealhulgas eelarvetoetus. Eelarvetoetust käsitlev 2018. aasta aruanne on kättesaadav aadressil https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/budget_support_-_trends_results_2018_final_1.pdf.

Piirkonna püsiva geopoliitilise ja majandusliku ebastabiilsuse vähendamiseks on makromajandusliku finantsabi laenude maksimaalset mahtu 2014.–2020. aasta mitmeaastase finantsraamistiku kehtivuse järelejäänud perioodiks suurendatud 0,5 miljardilt eurolt 2 miljardile eurole aastas. Komisjon tegi ettepaneku säilitada 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku kehtivuse ajal laenude maht 2 miljardit eurot aastas.

Käesolev aastaaruanne on koostatud kooskõlas komisjoni teavitamiskohustustega, mis on sätestatud mitmes nõukogu otsuses ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu ühisotsuses makromajandusliku finantsabi programmide kohta. Aruandega koos esitatakse komisjoni talituste töödokument, mis sisaldab makromajandusliku keskkonna ja üksikute makromajandusliku finantsabi programmide rakendamise üksikasjalikumat analüüsi.

2 MAKROMAJANDUSLIKU FINANTSABI PROGRAMMID 2018. AASTAL

2.1 Ülevaade

2018. aastal võeti vastu otsused anda täiendavat makromajanduslikku finantsabi Gruusiale ja Ukrainale; komisjon teeb mõlema programmi raames esimesed väljamaksed aasta lõpuks. Edu saavutati ka käimasolevate makromajandusliku finantsabi programmide rakendamisel Jordaania ja Tuneesias (heaks kiidetud 2016. aastal) ning Moldovas (heaks kiidetud 2017. aastal). Nende makromajandusliku finantsabi programmide kohased väljamaksed on siiski ELi sõltumatutel põhjustel hilinenud.

2018. aasta lõpus oli makromajandusliku finantsabi programmide rakendamise seis järgmine:

- **Tuneesia II MFA:** 6. juulil 2016 kiitis EL heaks Tuneesiale kuni 500 miljoni euro suuruse laenudest³ koosneva täiendava makromajandusliku finantsabi (MFA II) andmise, mis makstakse välja kolme osamaksena. Vastastikuse mõistmise memorandum ja laenuleping jõustusid 2017. aasta augustis. II MFA programmi 200 miljoni euro suurune esimene osamakse maksti välja 25. oktoobril 2017, teine, 150 miljoni euro suurune osamakse maksti välja 24. juunil 2019 ning viimane osamakse makstakse eeldatavasti välja 2019. aasta lõpuks, kui ülejäänud poliitilised tingimused on täidetud ning IMFi programmi rakendatakse kavakohaselt.
- **Jordaania II MFA:** 14. detsembril 2016 võtsid kaasseadusandjad vastu otsuse⁴ anda Jordaaniale 2015. aastal lõppenud 180 miljoni euro suuruse programmi järeelmeetmena täiendavat makromajanduslikku finantsabi (II MFA) kuni 200 miljoni euro ulatuses, tervikuna laenudena. ELi ja Jordaania vaheline vastastikuse mõistmise memorandum allkirjastati 19. septembril 2017. Abi maksti välja kahe 100 miljoni euro suuruse osamaksena vastavalt 2017. aasta oktoobris ja 2019. aasta juunis.
- **Moldova MFA:** 13. septembril 2017 võtsid kaasseadusandjad vastu otsuse anda Moldovale makromajanduslikku finantsabi kuni 100 miljoni euro ulatuses, sellest kuni 40 miljonit eurot toetustena ja kuni 60 miljonit eurot laenudena. ELi ja

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. juuli 2016. aasta otsus (EL) 2016/1112 täiendava makromajandusliku finantsabi andmise kohta Tuneesiale (ELT L 186, 9.7.2016, lk 1).

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2016. aasta otsus (EL) 2016/2371 täiendava makromajandusliku finantsabi andmise kohta Jordaania Hašimiidi Kuningriigile (ELT L 352, 23.12.2016, lk 18).

Moldova vahel sõlmitud vastastikuse mõistmise memorandum, laenuleping ja toetusleping jõustusid 2018. aasta jaanuaris. Abi makstakse välja kolme osamaksena. 2018. aastal peatati esimese, 30 miljoni euro suuruse osamakse väljamaksmine, sest poliitilised eeltingimused ei olnud täidetud. Sellele järgnes mitu murettekitavat sündmust, sealhulgas Chişinău linnapea valimiste tulemuste tühistamine, mis osutas tõsisele demokraatia taandarengule Moldovas. See osamakse makstakse eeldatavasti välja 2019. ja 2020. aasta jooksul, kui poliitilised eeltingimused ja ülejäänud poliitilised tingimused on täidetud ning IMFi programmi rakendatakse kavakohaselt.

- **Gruusia III MFA:** 18. aprillil 2018 võtsid kaasseadusandjad vastu otsuse anda Gruusiale täiendavat makromajanduslikku finantsabi (MFA III) kuni 45 miljoni eurot, sellest 35 miljonit eurot antakse laenudena ja 10 miljonit eurot toetustena. MFA jõustus 2018. aasta novembris, pärast õigusdokumentide ratifitseerimist Gruusia parlamendis. Esimene osamakse summas 20 miljonit eurot maksti välja 2018. aasta detsembris ning teine osamakse summas 25 miljonit eurot (20 miljonit eurot laenudena ja 5 miljonit eurot toetustena) on plaanis välja maksta 2019. aasta keskel, kui ülejäänud poliitilised tingimused on täidetud ning IMFi programmi rakendatakse kavakohaselt.
- **Ukraina IV MFA:** 9. märtsil 2018 esitas komisjon ettepaneku anda Ukrainale täiendavalt 1 miljardi euro ulatuses makromajanduslikku finantsabi laenudena, mis makstakse välja kahe osamaksena aastatel 2018–2019. Kaasseadusandjad võtsid otsuse vastu 4. juulil 2018 ning MFA jõustus pärast seda, kui Ukraina parlament ratifitseeris 2018. aasta novembris vastastikuse mõistmise memorandumid ja laenulepingu. Esimene osamakse summas 500 miljonit eurot maksti välja 2018. aasta detsembris ja teine makstakse eeldatavasti välja 2019. aasta esimeses pooles, kui ülejäänud poliitilised tingimused on täidetud ning IMFi programmi rakendatakse kavakohaselt.

2018. aastal kiideti heaks uued makromajandusliku finantsabi programmid kokku 1 045 miljoni euro väärtuses ning maksti välja 520 miljonit eurot. Lisades 1A ja 1B on esitatud üksikasjalikum teave tegelike väljamaksete kohta riikide ja piirkondade kaupa 2018. aasta lõpu seisuga.

2.2 2018. aastal abisaajariikides rakendatud makromajandusliku finantsabi programmid

2.2.1 Gruusia

Gruusia majandus on kindlalt taastumas pärast 2015.–2016. aasta majanduslangust. Riik on välismõjude suhtes endiselt haavatav, eelkõige suure jooksevkonto puudujäägi ja suure välisvõla tõttu. Haavatavust võimendavad piirkondlikud ja ülemaailmsed tegurid, nagu maailmamajanduse jahtumisega seotud riskid.

2018. aastal oli Gruusia SKP reaalkasv hinnangute järgi 4,8 %, seda tänu nii sise- kui ka välisnõudlusele. Majanduskasvu ja eelarve konsolideerimise toel vähenes valitsemissektori eelarvepuudujääk hinnangute järgi 3,9 %lt SKPst 2017. aastal 3,3 %le SKPst 2018. aastal. See võimaldas Gruusial ka veidi vähendada oma valitsemissektori võlga – 43 %ni SKPst 2018. aastal võrreldes 45 %ga SKPst 2017. aastal. Gruusia maksebilanss on siiski endiselt ebakindel küll väheneva, kuid ikka veel suure jooksevkonto puudujäägi (6,7 % SKPst 2018. aasta esimeses kolmes kvartalis võrreldes 7,5 %ga SKPst 2017. aasta samal perioodil) ja suure välisvõla (109 % SKPst 2018. aastal võrreldes 113 %ga SKPst 2017. aastal) tõttu. Gruusia välisvaluutareservid on viimastel

aastatel suurenenud, ulatudes 2018. aasta lõpuks kokku 3,3 miljardi USA dollarini (3,4 kuu impordikate). Vajadus reserve järele on aga samuti suurenenud, mistõttu on reservid langenud allapoole taset, mida IMF peab piisavaks.

Sellega seoses leppisid Gruusia ja IMF 2017. aasta aprillis kokku 285 miljoni USA dollari suuruse kolmeaastase (2017–2020) laiendatud rahastamisvahendi loomises. Laiendatud rahastamisvahendi rakendamine kulgeb hästi. Kolm esimest programmi läbivaatamist lõpetati kavakohaselt 2017. aasta detsembris, 2018. aasta juunis ja 2018. aasta detsembris. Gruusia on saavutanud kõik läbivaatamisega seoses seatud eesmärgid. IMF ja Gruusia ametiasutused sõlmisid töötajate tasandi kokkuleppe programmi neljandaks läbivaatamiseks 2019. aasta mais. Läbivaatamise lõppedes eraldatakse Gruusiale ligikaudu 41,6 miljonit USA dollarit.

Gruusia valitsus taotles ELilt 2017. aasta juunis täiendavat makromajanduslikku finantsabi⁵. 2017. aasta septembris esitas komisjon ELi kaasseadusandjatele ettepaneku anda Gruusiale täiendavat makromajanduslikku finantsabi kuni 45 miljoni euro ulatuses (10 miljonit eurot toetustena ja 35 miljonit eurot laenudena). Euroopa Parlament ja nõukogu võtsid vastava otsuse vastu 2018. aasta aprillis. Käimasoleva makromajandusliku finantsabi programmiga seotud vastastikuse mõistmise memorandum, toetusleping ja laenuleping allkirjastati kirjavahetuse teel 2018. aasta augustis.

Pärast vastastikuse mõistmise memorandumi ja kaasnevate lepingute jõustumist 2018. aasta novembris maksti Gruusiale 2018. detsembris välja esimene 20 miljoni euro suurune osamakse (5 miljonit eurot toetustena ja 15 miljonit eurot laenudena). Järgmine samm makromajandusliku finantsabi programmi rakendamisel on teise ja viimase osamakse summas 25 miljonit eurot (5 miljonit eurot toetustena ja 20 miljonit eurot laenudena) väljamaksmine, mida on kavas teha 2019. aasta keskel. Lisaks poliitilistele eeltingimustele ja suurtele edusammudele IMFi programmi rakendamisel sõltub teise osamakse maksmine ka Gruusia ja ELi vahel vastastikuse mõistmise memorandumis kokku lepitud konkreetsete poliitiliste tingimuste täitmisest. Nende poliitiliste tingimuste eesmärk on tugevdada Gruusia majanduses avaliku sektori finantsjuhtimist, finantssektorit, sotsiaal- ja tööturupoliitikat ning ettevõtluskeskkonda.

2.2.2 Jordaania

Süüria kriis pidurdab endiselt Jordaania majandust ning halvendab tema välispoliitilist ja eelarvepositsiooni. SKP reaalkasv oli tagasihoidlik – hinnanguliselt 2,1 % 2018. aastal – mis tähendab, et kasvumäär ei ole tegelikult alates 2016. aastast muutunud. Majanduskasv oli ebapiisav, et ohjata töötust, mis 2018. aasta neljandas kvartalis veidi suurenes – 18,7 %ni võrreldes 18,5 %ga 2017. aasta neljandas kvartalis ja 15,3 %ga 2016. aastal. Seoses valitsuse poolt aasta alguses võetud fiskaalmeetmetega vähenes valitsemissektori eelarvepuudujääk (võttes arvesse ka toetusi) 2018. aastal 2,4 %ni SKPst. Eelarvepositsioon sõltub endiselt välistoetustest, mis moodustasid 2018. aastal 3 % SKPst. Valitsemissektori koguvõlg vähenes veidi – 94 %ni SKPst võrreldes 94,3 %ga 2017. aasta lõpus. Aeglast majanduskasvu ja ebasoodsaid välistingimusi arvesse võttes peab Jordaania saavutama rahvusvaheliste ja piirkondlike rahastajate suurema toetuse, et tagada valitsemissektori võla edasine vähenemine. Ka jooksevkonto

⁵ Gruusia esimese ja teise makromajandusliku finantsabi programmi kohta anti lubadus 2008. aasta oktoobris Brüsselis toimunud rahvusvahelisel rahastajate konverentsil. Need programmid – kummagi maht 46 miljonit eurot – rakendati aastatel 2009–2010 ja 2015–2017.

puudujääk on viimaste aastate kohandamisest hoolimata endiselt väga suur (ligikaudu 10,2 % SKPst 2018. aasta esimesel üheksal kuul, kui välistoetusi mitte arvestada).

24. augustil 2016 kiitis IMFi juhatus heaks kolmeaastase laiendatud rahastamisvahendi programmi summas 723 miljonit USA dollarit (150 % kvoodist). IMFi juhatus kiitis IMFi programmi esimese läbivaatamise heaks 2017. aasta juunis. Kokkulepitud maksureformide rakendamisel esinenud viivituste tõttu võttis teine läbivaatamine oodatust rohkem aega ning IMFi juhatus kiitis selle viimaks heaks 6. mail 2019.

14. detsembril 2016 võtsid Euroopa Parlament ja nõukogu vastu otsuse makromajandusliku finantsabi teise programmi kohta (II MFA) summas 200 miljonit eurot, mis antakse laenudena. 2015. aastal välja makstud 180 miljoni euro suurusele I MFA programmile lisanduva II MFA programmi eesmärk on aidata Jordaania katta oma suurenenud välisrahastamise ja eelarve rahastamise vajadusi, mis on osaliselt seotud piirkonnas valitseva ebastabiilsusega, sealhulgas suure hulga Süüria põgenikega Jordaania.

Vastastikuse mõistmise memorandum ja II MFA laenuleping sõlmiti 19. septembril 2017. Vastastikuse mõistmise memorandumis nähakse ette ulatuslik reformiprogramm, mis on seotud makromajandusliku finantsabi raames tehtava kahe osamaksega. Tingimuseks on reformid, mille eesmärk on: i) muuta maksusüsteem läbipaistvamaks ja suurendada maksude kogumist; ii) tugevdada avaliku sektori finantsjuhtimist, sotsiaalselt turvavõrku ja tööturgu; iii) soodustada investeringuid ja kaubavahetust ning iv) parandada veemajanduse toimimist.

Komisjon tegi esimese osamakse summas 100 miljonit eurot 25. oktoobril 2017. Teine ja viimane osamakse summas 100 miljonit eurot maksti välja 2019. aasta juunis.

2.2.3 *Moldova*

Moldovas on viimastel aastatel valitsenud suhteline stabiilsus ning jätkub taastumine 2014.–2015. aasta panganduskriisist. Majanduskasv, mida toetasid investeringute taastumine ja sisekaubanduse, tööstuse ja ehituse jõuline kasv, oli 2018. aastal 4,0 % (võrreldes 4,7 %ga 2017. aastal). Keskpikas perspektiivis eeldatakse häid majandustulemusi koos stabiilse kasvu, mõõduka inflatsiooni ja tugeva eelarvepositsiooniga.

Tänu reguleeritud hindade ja kohaliku vääringu suure kallinemise koosmõjule oli aastainflatsioon 2018. aastal üksnes 0,9 % (alla sihtvahemiku 5 % ± 1,5 protsendipunkti). Inflatsioon peaks keskpikas perspektiivis langema. Eelarvepositsioon on viimastel aastatel märkimisväärselt paranenud. Tänu oodatust paremale maksude laekumisele ja kulutuste edasilükkamisele oli 2018. aasta valitsemissektori eelarvepuudujääk (0,9 % SKPst) oluliselt väiksem sihttasemest 2,9 % SKPst.

Jooksevkonto puudujääk suurenes 2018. aastal veelgi 10,5 %ni SKPst energeetikaga mitteseotud impordi kasvu tõttu, mida soodustas taastunud sisenõudlus. Jõuliselt on kasvanud ka eksport, eelkõige eksport ELi pärast põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduslepingu kehtestamist. Viimastel aastatel on rahasaadetised suurenenud, kuid jäävad siiski alla 2014. aasta taset.

2014. aasta kriisi järel taotles Moldova IMFilt toetust ja 2016. aasta novembris kiitis IMF heaks kolmeaastase laiendatud laenuvahendi ja laiendatud rahastamisvahendi summas 183 miljonit USA dollarit. Pärast programmi kolmandat läbivaatamist 2018. aasta juulis kinnitas IMF, et programmi rakendamine kulgeb üldjoontes plaanipäraselt. Pärast eelarvepoliitika reformipaketi vastuvõtmist 2018. aasta juulis väljendati siiski teatavat muret, eelkõige seoses kapitali- ja maksuamnestiaga. IMF leiab, et sellest õigusaktist

tulenevate juhtimis- ja eelarveprobleemide lahendamiseks on vaja võtta lisameetmeid. Uue valitsuse moodustamise ootuses lükati programmi neljas läbivaatamine edasi.

2017. aasta septembris võtsid Euroopa Parlament ja nõukogu vastu otsuse anda Moldovale makromajanduslikku finantsabi. 2017. aasta novembris sõlmiti Brüsselis Moldova ametiasutustega vastastikuse mõistmise memorandum, milles esitati majanduspoliitilised tingimused, ning see jõustus 2018. aasta jaanuaris. Vastastikuse mõistmise memorandum sisaldab 28 poliitilist tingimust, mis keskenduvad viiele reformivaldkonnale: avaliku sektori juhtimine, finantssektori juhtimine ja järelevalve, võitlus korruptsiooni ja rahapesuga, energeetikasektori reformid ja ettevõtluskeskkonna parandamine ning põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduslepingu rakendamine.

2018. aasta juunis peatati esimene kolmest makromajandusliku finantsabi osamaksest summas 30 miljonit eurot (sellest 20 miljonit eurot laenudena ja 10 miljonit eurot toetustena). Seda seetõttu, et pärast mitut murettekitavat sündmust, sealhulgas Chişinău linnapea valimiste tulemuste tühistamine, mis osutas tõsisele demokraatia taandarengule Moldovas, ei olnud poliitilised eeltingimused täidetud. Samal põhjusel peatati 2018. aastal eelarvetoetuse mehhanismi raames Moldovale tehtavad maksed. EL kutsus üles korraldama 2019. aasta veebruaris toimuvad valimised usaldusväärset, kaasaval ja läbipaistvat viisil ning tagama, et uue valitsuse moodustamine ja selle programm vastavad valimistulemustele. Esimese makromajandusliku finantsabi osamakse väljamaksmine on peatatud, kuni leitakse, et poliitilised eeltingimused on täidetud. EL on võtnud eesmärgiks töötada Moldova Vabariigis koos nendega, kes toetavad meie assotsiatsioonilepingu keskmes olevat reformiprotsessi, eelkõige seoses korruptsioonivastase võitlusega, et tagada kohtusüsteemi sõltumatus ja riigi institutsioonide depolitiseerimine.

2.2.4 Tuneesia

Tuneesias on viimase kaheksa aasta jooksul toimunud pikaleveninud majanduslangus, mille põhjuseks on keerukas poliitiline ja majanduslik üleminek pärast 2011. aasta revolutsiooni ja riigikorra muutumist. Samuti mõjutavad riiki ebastabiilsus ja konfliktid piirkonnas (eelkõige Liibüas). Mitu 2015. aastal toimunud terrorirünnakut halvasid riigi turismisektori.

Tuneesia majandus paranes veidi 2018. aastal, kui SKP kasvas hinnangute järgi 2,5 %, pärast 2017. aasta 1,9 % suurust kasvu ning praktiliselt nullprotsendilist kasvu 2015. ja 2016. aastal. Töötuse määr on stabiilselt umbes 15,5 % ning inflatsioon oli 2018. aasta juunis kümnendi kõrgeim (7,8 %), jõudes aasta lõpuks 7,5 %ni. Naftahindade kasv ja Tuneesia dinaari odavnemine nullisid täielikult ära turismisektori taastumise ja head eksporditulemused, tõstes jooksevkonto puudujäägi 2018. aasta lõpuks 11,2 %ni SKPst (võrreldes 10,2 %ga 2017. aasta lõpus). Välisvõlg suurenes 2018. aastal hinnangute järgi umbes 85 %ni. Rahvusvahelised reservid vähenesid septembris rekordiliselt madalale tasemele (69 päeva impordikatet) ning pärast rahvusvaheliste võlakirjade emissiooni ja rahvusvahelistelt finantsasutustelt laenude saamist suurenesid aasta lõpus veidi, kattes 80 päeva impordi. Valitsemissektori eelarvepuudujääk oli 2018. aastal hinnangute järgi ligikaudu 5,3 %, ületades ametiasutuste prognoositud esialgset sihttaset 4,9 %, samal ajal kui valitsemissektori võlg ulatus ligikaudu 72 %ni SKPst.

Tuneesia sõlmis 2013. aasta juunis IMFiga esimese tugilaenulepingu summas 1,75 miljardit USA dollarit. Leping lõppes 2015. aasta detsembris. 2016. aasta mais kiitis IMFi juhatus heaks nelja-aastase laiendatud rahastamisvahendi programmi summas 2,9 miljardit USA dollarit (375 % kvoodist), mis on ette nähtud riigi majandus- ja rahandusreformikava toetuseks. Pärast programmi heakskiitmist (juunis 2016) ja

programmi nelja esimest läbivaatamist (2017. aasta juunis, 2018. aasta märtsis, 2018. aasta juulis ja 2018. aasta septembris) on seni välja makstud umbes 1,5 miljardit USA dollarit. IMF ja Tuneesia ametiasutused sõlmisid töötajate tasandi kokkuleppe programmi viiendaks läbivaatamiseks 2019. aasta aprillis. Tuneesiale makstakse kuues, 247 miljoni USA dollari suurune osamakse välja pärast seda, kui IMFi juhatus on selle 12. juunil 2019 heaks kiitnud.

EL andis Tuneesiale ajavahemikus 2014–2017 esimese makromajandusliku finantsabi programmi (I MFA) raames 300 miljonit eurot laene. Tuneesia ametiasutused taotlesid 2015. aasta augustis teist makromajanduslikku finantsabi programmi (II MFA), mille kaasseadusandjad kiitsid heaks 2016. aasta juulis ning mis algatati 2017. aasta oktoobris ning mille esimene osamakse oli 200 miljonit eurot (laenude kogusummast 500 miljonit eurot). Teise ja kolmanda osamakse (kumbki 150 miljonit eurot) maksmine oleneb mitme majandus- ja sotsiaalpoliitilise meetme rakendamisest, et muuta maksusüsteem tõhusamaks ja õiglasemaks, tugevdada riigi sotsiaalkindlustussüsteemi, soodustada tööhõivet ja ergutada erasektori investeeringuid. Seejärel maksti teine osamakse välja 2019. aasta juunis ning kolmas makstakse eeldatavasti välja 2019. aasta lõpuks.

2.2.5 Ukraina

Ukraina majandus on pärast 2014.–2015. aastal toimunud langust pöördunud kasvule. SKP reaalkasv oli 2018. aastal hinnangute järgi 3,2–3,3 %. Inflatsioon vähenes 13,7 %lt 2017. aasta detsembris 9,8 %le 2018. aasta detsembris, seda peamiselt tänu keskpanga säästlikule rahapoliitikale. Ukraina jooksevkonto suurenes 2018. aastal 3,6 %ni SKPst, kannustatuna kiiresti kasvavast impordist ja dividendide maksmisest, mida osaliselt tasakaalustasid välisriigis töötavate ukrainlaste suurenevad rahasaadetised. Riigi rahandus on viimastel aastatel tugevnenud: valitsemissektori eelarvepuudujääk oli 2018. aastal 2 % SKPst ning valitsemissektori võla suhe SKPsse vähenes aasta lõpus 61 %ni. Samas on valitsemissektori võla tagasimaksmine Ukraina majanduse jaoks endiselt peamine lähituleviku probleem.

Aastatel 2014–2017 andis EL kolme järjestikuse makromajandusliku finantsabi programmi raames Ukrainale kokku 2,8 miljardit eurot madala intressimääraga laenudena. Kolmanda makromajandusliku finantsabi programmi viimane osamakse tühistati 2018. aasta jaanuaris, sest Ukraina ei täitnud enne programmi lõppemist kõiki tingimusi. Pärast Ukraina ametiasutustelt uue taotluse saamist tegi komisjon 2018. aasta märtsis ettepaneku neljanda makromajandusliku finantsabi programmi algatamiseks mahus üks miljard eurot, sest Ukraina vastas makromajandusliku finantsabi programmi raames abi saamiseks vajalikele majanduslikele ja poliitilistele kriteeriumidele, sealhulgas välisrahastuse puudujäägi olemasolu ja probleemid valitsemissektori võla tagasimaksmisega. Leiti ka, et uus makromajanduslik finantsabi motiveeriks Ukrainat jätkama reforme sama hoogsalt, kuna väljamaksed on seotud reformide elluviimisega.

Euroopa Parlament ja nõukogu võtsid asjaomase ettepaneku vastu 2018. aasta juulis. Komisjon ja Ukraina allkirjastasid 2018. septembris vastastikuse mõistmise memorandumid, milles on sätestatud konkreetsed poliitilised tingimused makromajandusliku finantsabi programmis osalemiseks, ning laenulepingu. Esimene väljamakse summas 500 miljonit eurot tehti 2018. aasta detsembris, pärast seda, kui Ukraina oli täitnud poliitilised tingimused, mis hõlmasid korruptsioonivastast võitlust, avaliku sektori finantsjuhtimist, riigiettevõtete juhtimist ja väikeettevõtete erastamist. Teine osamakse (veel 500 miljonit eurot) makstakse eeldatavasti välja 2019. aastal, kui asjaomased tingimused on täidetud.

ELi toetus Ukrainale on rahvusvahelise rahastamispaketi lahutamatu osa. Samal ajal ELi uue makromajandusliku finantsabi programmiga pidas IMF läbirääkimisi Ukrainale suunatud uue programmi üle summas 3,9 miljardit USA dollarit (14 kuud kestev tugilaenuleping), mis sõltub mitme tingimuse täitmisest, ja kinnitas selle 2018. aasta lõpus. Esimene 1,4 miljardi USA dollari suurune väljamakse tehti 2018. aasta detsembris. Samal ajal kiitis Maailmapank heaks poliitikavaldkonnapõhise tagatise, mis võimaldab Ukrainal laenata rahvusvahelistelt turgudelt kuni üks miljard USA dollarit. Sellest summast sai Ukraina 2018. detsembris 400 miljonit USA dollarit.

2.3 Ülevaade makromajandusliku finantsabi programmide raames toetatud reformidest

Vastastikuse mõistmise memorandumites sisalduvates struktuurireformide kriteeriumides on kirjeldatud, milliseid meetmeid peab abisaajariik võtma, et tugevdada makromajanduslikku ja finantsstabiilsust ning muuta maksebilansipositsioon jätkusuutlikumaks.

2018. aastal rakendatud makromajandusliku finantsabi programmide puhul olid ida- ja lõunapoolsete naaberriikidega kokku lepitud tingimused arvu ja liigi poolest erinevad. ELi idapoolsetes naaberriikides oli suurem osa tingimusi seotud avaliku sektori juhtimise parandamisega, korruptsiooni- ja rahapesuvastase võitlusega ning ettevõtluskliima parandamisega. ELi lõunapoolsete naaberriikidega sõlmitud vastastikuse mõistmise memorandumid sisaldavad vähem tingimusi ja need keskenduvad esmajoonel avaliku sektori juhtimisele, sotsiaalkaitsele, sotsiaalsele turvavõrgule ning tööturumeetmetele. Üksikasjad on esitatud tabelis 1.

Tabel 1. Ülevaade käimasolevate makromajandusliku finantsabi programmide raames toetatud reformidest [arvud viitavad tingimuste arvule]

	Avaliku sektori juhtimine	Võitlus korruptsiooni ja rahapesu vastu	Energeetikasektor	Ettevõtluskeskkond	Finantssektor	Sotsiaalne turvavõrk ja tööturg
Tuneesia II	5	0	0	2	1	6
Jordaania II	6	0	0	0	0	4
Moldova	5	6	5	7	5	0
Gruusia III	3	0	0	3	2	3
Ukraina IV	4	6	1	2	2	3
Lõunapoolsed naaberriigid	11	0	0	2	1	10
Idapoolsed naaberriigid	12	12	6	12	9	6

3 MAKROMAJANDUSLIKU FINANTSABI OTSTARBEKA KASUTAMISE TAGAMINE: TEGEVUSE HINDAMINE, JÄRELHINDAMINE JA AUDITID

3.1 Tegevuse hindamine

Kooskõlas ELi finantsmääruse nõuetega hindab komisjon välisnõustajate abiga tegevusi, et saada piisavat kindlust selle kohta, et haldusmenetlused ja raharinglus abisaajariikides toimivad.

Tegevuse hindamisel keskendutakse riigi rahanduse juhtimise süsteemidele, eelkõige sellele, kuidas on korraldatud rahandusministeerium ja keskpank ning milliseid menetlusi nad rakendavad, ja konkreetsemalt sellele, kuidas hallatakse kontosid, kuhu kantakse ELi vahendid. Lisaks pööratakse erilist tähelepanu väliste auditeerimisasutuste toimimisele, nende sõltumatusele, tööprogrammidele ja nende teostatava kontrolli tõhususele. Kontrollitakse ka kesktasandi riigihankemenetlusi.

2018. aastal hindas komisjon seoses uue makromajandusliku finantsabi programmi ettevalmistamisega tegevust Ukrainas. Hindamine viidi lõpule 2018. aasta septembris ning selle tulemusena jõuti järeldusele, et Ukrainas rakendatavad menetlused on piisav tagatis, et kavandatud makromajandusliku finantsabi programmiga edasi liikuda. Gruusias 2017. aasta septembris, enne uue makromajandusliku finantsabi programmi algatamist tehtud hindamise tulemusel järeldati, et kuigi esineb veel puudusi, on Gruusia haldusmenetluste ja raharingluse praegune seis piisav makromajandusliku finantsabi programmi haldamiseks.

3.2 Järelhindamised

Kooskõlas ELi finantsmääruse ja vastavate makromajanduslikku finantsabi käsitlevate otsustega teeb komisjon pärast makromajandusliku finantsabi programmide lõpuleviimist nende järelhindamise,⁶ et teha kindlaks selliste abiprogrammide mõju. Hindamise peamised eesmärgid on:

- i. analüüsida mõju abisaajariigi majandusele ja eriti riigi välispositsiooni jätkusuutlikkusele,
- ii. hinnata ELi sekkumise lisaväärtust.

Komisjoni talituste töödokumendid Ukraina I ja II MFA programmi ning Jordaania I MFA programmi järelhindamiste kohta valmisid ja avaldati 2018. aasta lõpuks. 2018. aastal algatas komisjon ka aastatel 2015–2016 Kirgiisi Vabariigile antud makromajandusliku finantsabi järelhindamise. Välistöövõtjate aruanne valmis 2019. aasta veebruaris ning sellele lisatud komisjoni talituste töödokument, mille koostab majandus- ja rahandusküsimuste peadirektoraat, valmib ning avaldatakse 2019. aasta keskel.

2018. aastal algatas komisjon ka Gruusia II ja Tuneesia I makromajandusliku finantsabi programmi järelhindamise. Välistöövõtjate aruanne järelhindamise tulemuste kohta ning sellele lisatud komisjoni talituste töödokument valmivad ja avaldatakse eeldatavasti 2019. aasta jooksul.

3.2.1 Ukraina I ja II MFA

Ukraina I ja II MFA programmi järelhindamise⁷ tulemusena tõdeti, et kahe programmi peamine lisaväärtus oli riigile hädavajaliku märkimisväärse finantsabi andmine kiirusega ja ulatuses, mida üksikud liikmesriigid ei suudaks saavutada.

Makromajanduslik finantsabi osutus suurema majanduslanguse vältimisel esmatähtsaks ning sillutas teed Ukraina majanduse stabiliseerumisele, toetades muu hulgas tähtsaid

⁶ Kõikide järelhindamise tulemustega saab tutvuda komisjoni veebisaidil aadressil https://ec.europa.eu/info/evaluation-reports-economic-and-financial-affairs-policies-and-spending-activities_en.

⁷ https://ec.europa.eu/info/evaluation-reports-economic-and-financial-affairs-policies-and-spending-activities/ex-post-evaluation-mfa-operations-ukraine_en

struktuurireforme avaliku sektori finantsjuhtimise, korruptsioonivastase võitluse, energiapoliitika, finantssektori ümberkorraldamise ja sotsiaalpoliitika valdkonnas. Makromajandusliku finantsabi programmid andsid ka lisaväärtust, saates elanikkonnale ja kodanikuühiskonnale sõnumi ning suurendades usaldust erasektoris. Programmid aitasid nii otseselt kui ka kaudselt parandada Ukraina valitsemissektori võla jätkusuutlikkust tänu makromajandusliku finantsabi programmide pikematele tähtaegadele ja madalamatele intressimääradele. Programmid mõjusid soodsalt kahepoolsete rahastajate täiendavale abile ning suurendasid investorite usaldust. Makromajanduslikul finantsabil oli Ukrainale ka positiivne sotsiaalne mõju, sest see tugevdas sotsiaalset turvavõrku ja hoidis üldiselt kriisi ohjes, takistades seega tööpuuduse suurenemist ja leibkondade sissetulekute edasist vähenemist.

Üldiselt leiti, et see makromajandusliku finantsabi programm oli täielikult kooskõlas Ukrainale suunatud ELi välistegevuse peamiste põhimõtete ja meetmetega. Hinnangu kohaselt võiks parandada makromajandusliku finantsabi programmide nähtavust üldsusele ja üldsuse teadlikkust programmidega seotud konkreetsetest tingimustest.

3.2.2 Jordaania I MFA

Järelhindamise⁸ tulemusel leiti, et programm oli asjakohane Jordaania majandusprobleemide lahendamiseks ning kooskõlas ELi prioriteetidega. See aitas riigil rahuldada pakilised välisrahastamise ja riigieelarve rahastamise vajadused ning säilitada majanduslik stabiilsus struktuursete puuduste kõrvaldamise teel. Järelhindamine näitas ka, et I MFA aitas tõhusalt saavutada järgmised eesmärgid: programmi lõppedes olid jooksevkonto puudujääk ja valitsemissektori eelarvepuudujääk oluliselt väiksemad, samal ajal kui välisreservid suurenesid, aidates stabiliseerida Jordaania välis- ja eelarvepositsiooni. Eelnimetatud tulemustest hoolimata taotles riik 2016. aastal uusi IMFi ja makromajandusliku finantsabi programme ning pöördus ka teiste võlausaldajate poole palvega rahuldada riigi välisrahastuse vajadusi, mis suurenesid pärast Süürias ja Iraagis 2016. aastal toimunud konflikti ägenemist ning pagulaskriisi jätkumise tõttu.

I MFA programm rakendati tõhusalt ja tihedas koostöös Jordaania ametiasutuste, IMFi ja Maailmapangaga, mis võimaldas ELil kasutada partnerinstitutsioonide eksperditeadmisi. Programm leiti olevat kooskõlas muude ELi poliitikameetmete ja vahenditega, eelkõige eelarvetoetuse mehhanismiga. See andis ELile lisaväärtust, sest see võimaldas suureneva geopoliitilise tähtsusega naaberriigil tegeleda kavakindlalt pakiliste majanduslike ja sotsiaalsete probleemidega, nagu pagulaste vood. Tänu pikematele tähtaegadele ja madalamatele intressimääradele aitas I MFA selgelt suurendada Jordaania valitsemissektori võla jätkusuutlikkust ning usaldust riigi majanduse vastu.

Hindamine näitas, et I MFA programmil oli positiivne sotsiaalne mõju. See aitas säilitada makromajanduslikku stabiilsust ning toetas Jordaania vääringut ja selle seotust USA dollariga, kaitstes sellega jordanlaste elatustaset. Samuti tugevdas see turvavõrku ja kaitstes elanikkonna kõige haavatavamaid rühmi energiasubsiidiumide kaotamise mõju eest.

Hindamisel juhiti ka tähelepanu vajadusele teha tihedamat koostööd ametiasutustega ning anda täiendavaid suuniseid programmidega seotud probleemide lahendamiseks, et vältida viivitusi. Seda arvesse võttes ning kui riik seda taotleb, oleks soovitav anda

⁸ https://ec.europa.eu/info/evaluation-reports-economic-and-financial-affairs-policies-and-spending-activities/ex-post-evaluation-mfa-operations-jordan_en

tehnilist abi, et soodustada ja tõhusamalt juhtida reformide elluviimist. ELi sekkumise nähtavust ja üldsuse suhtumist sellesse võiks parandada ennetavate meetmetega, teavitades laiemat üldsust makromajandusliku finantsabi programmi kaudu toetatavate konkreetsete reformide võimalikest eelistest.

3.2.3 Kirgiisi Vabariigi makromajanduslik finantsabi

Välisöövõtjate tehtud, Kirgiisi Vabariigile aastatel 2015–2016 antud ELi erakorralise makromajandusliku finantsabi järelehindamise tulemusel leiti, et ELi makromajanduslik finantsabi oli üldiselt asjakohane, ühtne, tulemuslik ja tõhusalt rakendatud.

ELi lisaväärtus ilmnis kõige selgemalt struktuurireformide jõulisemas toetamises mitmes prioriteetses valdkonnas. Makromajandusliku finantsabi andmise tingimused täiendasid üldiselt arvukaid meetmeid, mida peamised rahvusvahelised rahastajad, nagu IMF, olid juba võtnud, ning see tugevdas teatud kohandusmeetmete võtmise põhjusi ning vajadust sihtsektorites reformidega kiiresti edasi minna. Ka makromajandusliku finantsabi programm leiti olevat kooskõlas Kõrgõzstanile suunatud muu ELi välistegevusega, sealhulgas eelarvetoetuse programmidega. Samuti oli sellel Kõrgõzstanis mitu tähtsat poliitilist eesmärki ning makromajandusliku finantsabi tegelikul väljamaksmisel oli tõenäoliselt märkimisväärne positiivne mõju kahepoolsetele poliitilistele suhetele. Aruandes järeldatakse, et abi suurus ja vorm olid asjakohased. ELi makromajandusliku finantsabi oluline eelis võrreldes alternatiivsete rahastamisallikatega oli selle väga soodsad tingimused, mis hõlmasid toetusi ning pika tähtajaga ja väga madalate intressimääradega laene. Kõigele lisaks tunnistatakse aruandes, et kuigi makromajandusliku finantsabi programmi eesmärk ei olnud soodustada vahetult sotsiaalreformi, andis see ELile (täiendava) võimaluse takistada mitmesuguste vaidlustatud seaduste, eelkõige LGBTI-inimeste vastase seaduse ja nn välisagentide seaduse jõustamist.

Samas väidetakse aruandes, et sellele makromajandusliku finantsabi vahendile⁹ iseloomulikud pikaajalised läbirääkimised viivitasid väljamakseid ning kahandasid mõnevõrra ELi lisaväärtust. Neil viivitustel oli arvatavasti negatiivne mõju teadlikkusele programmist / programmi nähtavusele. Sellest hoolimata oli väljamaksete ajastus – 2015. aasta juuni kuni 2016. aasta aprill – siiski asjakohane, võttes arvesse majandusraskusi, millega Kõrgõzstan pärast Venemaa kriisi silmitsi seisis.

4 MAKROMAJANDUSLIKU FINANTSABIGA SEOTUD ÜLDISED ARENGUSUUNAD

4.1 Makromajandusliku finantsabi kui vahendi toimimine

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 2013. aasta ühisdeklaratsioonis makromajandusliku finantsabi kohta¹⁰ on kõnealune abi määratletud makromajanduslikku ja rahalist laadi

⁹ Komisjon võttis asjaomase ettepaneku vastu 2011. aasta detsembris, kuid kaasseadusandjatepoolne heakskiitmine lükkus edasi 2013. aasta oktoobrisse. Suures osas ELi olenematute viivituste tõttu maksti abi kahe osamaksena täielikult välja alles 2015. ja 2016. aastal.

¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu ühisdeklaratsioon, mis võeti vastu koos otsusega anda Gruusiale täiendavat makromajanduslikku finantsabi (12. augusti 2013. aasta otsus (EL) 2013/778). Kättesaadav aadressil <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013D0778&qid=1561620034810&from=EN>.

abina ning selgelt sätestatud, et selle eesmärk on „taastada nende abikõlblike riikide ja territooriumide jätkusuutlik välisrahastamine, kel on välisrahastusega raskusi. Sellega peaks kaasnema sellise poliitilise programmi rakendamine, mis hõlmaks programmitöö perioodil maksebilansi olukorra parandamiseks võetavaid tugevaid kohandamis- ja struktuurireformimeetmeid, ning asjaomaste lepingute ja programmide tugevam rakendamine liidus.“

Sama ühisdeklaratsiooni 6. põhimõtte punktis a on sätestatud, et „makromajandusliku finantsabi andmise eeltingimuseks peaks olema see, et abikõlblik riik või -territoorium järgib tulemuslikke demokraatlikke mehhanisme, sh parlamentaarne mitmeparteisüsteem ja õigusriigi põhimõte, ning tagab inimõiguste austamise“. Komisjon jälgib koos Euroopa välisteestusega makromajandusliku finantsabi programmi kestuse kõigis etappides kõnealuste poliitiliste eeltingimuste täitmist ja iga väljamakse sõltub nende täitmisest.

Euroopa Parlamendi väliskomisjon pakkus 2018. aastal Gruusia III MFA ja Ukraina IV MFA uusi ettepanekuid käsitleva seadusandliku menetluse raames (ning Moldovat käsitleva ettepaneku heakskiitmise protsessi raames 2017. aastal) välja mitu komisjoni ettepaneku muudatust, mille tõttu pikenes otsuse tegemine nii Gruusia kui ka Ukraina puhul. See suundumus teha 2013. aasta ühisdeklaratsiooni kokkulepitud vormi muudatusi võib ohustada makromajandusliku finantsabi peamist eesmärki toetada maksebilanssi kriisiolukorras, mil seda on kõige rohkem vaja (seda märgiti ka Euroopa Kontrollikoja eriaruandes Tuneesiale 2016. aastal antud ELi abi kohta).

Lähtudes Euroopa Kontrollikoja järeldustest, jätkab komisjon samamoodi kui eelmistel aastatel tööd kaasseadusandjatega, et selgitada välja, kuidas muuta praegune otsustusprotsess veelgi tulemuslikumaks ja tõhusamaks.

Komisjon peab oluliseks, et kõik institutsioonid järgiksid põhimõtteid ja kehtestatud õigusakte, mille aluseks on Euroopa Parlamendi ja nõukogu 2013. aasta ühisdeklaratsioon makromajandusliku finantsabi kohta.

Kooskõlas Euroopa Parlamendi ja Euroopa Komisjoni suhete raamkokkuleppe punktiga 9 järgis komisjon 2018. aastal endiselt täielikult Euroopa Parlamendi ja nõukogu võrdse kohtlemise põhimõtet makromajandusliku finantsabiga seotud teabe jagamisel rahvusvahelise kaubanduse komisjoniga (INTA komisjon) kooskõlas INTA komisjoni ning majandus- ja rahandusküsimuste peadirektoraadi vahel 2017. aastal sõlmitud teabevahetuskokkuleppega.

4.2 Edasine areng: makromajanduslik finantsabi järgmises mitmeaastases finantsraamistikus

Kuna geopoliitiline ja majanduslik ebastabiilsus ELi naabruses püsib, on vajadus ELi makromajandusliku finantsabi järele ka lähiaastatel tõenäoliselt suur. Seetõttu tegi komisjon 2014.–2020. aasta mitmeaastase finantsraamistiku läbivaatamise käigus ettepaneku tugevdada makromajandusliku finantsabi vahendit, suurendades selle laenuandmisvõimet 500 miljonilt eurolt aastas 2 miljardile eurole. Kaasseadusandjad toetasid seda ettepanekut.

2. mail 2018 võttis komisjon vastu teatise mitmeaastase finantsraamistiku kohta, mis hakkab kehtima pärast 2020. aastat. ELi välistegevuse puhul on plaanis olemasolevaid rahastamisvahendeid oluliselt ühtlustada, et paremini teadvustada seda, mida EL teeb, vältida kattuvusi, muuta protsessid vähem koormavaks, suurendada tõhusust ja vastastikust täiendavust ning paremini näidata ELi lisaväärtust. On tehtud ettepanek koondada mitu 2014.–2020. aasta mitmeaastase finantsraamistiku rahastamisvahendit uude naabruspoliitika, arengu ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahendisse (NDICI). Makromajandusliku finantsabi programme hakatakse sellegipoolest rakendada vajaduse

korral iga üksikjuhtumi kohta tehtud otsuse põhjal ja nende programmide otsustusprotsess peaks ettepaneku kohaselt jääma eraldiseisvaks. Seega kohaldatakse makromajandusliku finantsabi suhtes endiselt seadusandlikku tavamenetlust, mis tähendab, et iga programmi jaoks on vaja Euroopa Parlamendi ja nõukogu heakskiitu.

Samal ajal tagatakse makromajandusliku finantsabi laenud naabruspoliitika, arengu ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahendi raames loodava uue välistegevuse tagatisega, mis hakkab hõlmama praegust välistegevuse tagatisfondi. Komisjon tegi ettepaneku, et välistegevuse tagatisega tagatud tegevuste kogusumma peaks olema kuni 60 miljardit eurot, millest 14 miljardit eurot eraldatakse makromajandusliku finantsabina antavateks laenudeks 9 % suuruse määraga, nagu tehakse praegu. See on kooskõlas makromajandusliku finantsabi aastase laenumahuga 2 miljardit eurot, mis lepitati kokku mitmeaastase finantsraamistiku 2014–2020 läbivaatamise käigus, kinnitades vahendi suurt Euroopa lisaväärtust ja arvestatavat mõju. Lisaks sellele jätkatakse makromajandusliku finantsabi raames toetuste andmist abikõlblikele riikidele, mis on väga ebakindlas olukorras.

5 UUED ABITAOTLUSED JA KOMISJONI EDASISED ETTEPANEKUD – EELARVESEISUND

2019. aastat iseloomustab käimasolevate makromajandusliku finantsabi programmide rakendamine vastavalt eespool kirjeldatule. See hõlmab viimaste osamaksete tegemist Jordaania II MFA, Tuneesia II MFA, Gruusia III MFA ja Ukraina IV MFA programmi raames ning väljamaksete tegemise alustamist Moldova programmi raames, kui nõutavad tingimused on täidetud.

Makromajandusliku finantsabina antud laenud ulatuvad 2019. aastal eeldatavasti 960 miljoni euroni (2018. aastal 515 miljardit eurot). Tabelis 2 on esitatud ülevaade toetustena antava makromajandusliku finantsabi kulukohustuste ja maksete kohta 2017. ja 2018 aastal ning 2019. aastal (esialgsed andmed). 2019. aasta prognoos on esialgne ja hõlmab üksnes neid makromajandusliku finantsabi programme, mille kaasseadusandjad on juba heaks kiitnud.

Kooskõlas varasemate kohustustega uurib komisjon 2019. aastal täiendavalt nende abikõlblike riikide rahastamisvajadusi, kes praegu saavad abi mõnest IMFi programmist (täpsemalt Jordaania, Tuneesia ja Ukraina), ning teeb vajaduse korral ettepaneku nende riikide jaoks täiendavate makromajandusliku finantsabi programmide rakendamiseks.

Tabel 2. Makromajandusliku finantsabi toetuste kulukohustused ja maksekohustused, makromajandusliku finantsabi laenude väljamaksed 2017-2019 (eurodes)

	2017	2018	2019 (esialgne)
Kulukohustuste assigneeringud toetuste jaoks eelarves	45 828 000	42 086 000	27 000 000
Tegevuse hindamised, riiklike kulutuste ja finantsaruandluse uuringud, järelhindamised	223 715	408 677	
Gruusia II MFA (otsus vastu võetud)		10 000 000	
Moldova MFA (otsus vastu võetud)	40 000 000		
Muud võimalikud MFA programmid			määratakse kindlaks hiljem
Kulukohustused kokku	40 223 715	10 408 677	0
Sidumata eelarveassigneeringud	5 604 285	31 677 323	27 000 000
Maksekohustuste assigneeringud toetuste jaoks eelarves	45 828 000	42 086 000	27 000 000
Tegevuse hindamised, riiklike kulutuste ja finantsaruandluse uuringud, järelhindamised	324840. 36	102 133	304 949
Gruusia MFA (otsus vastu võetud)	10 000 000		
Gruusia II MFA (otsus vastu võetud)*		5 000 000	5 000 000
Moldova MFA (otsus vastu võetud)			20 000 000
Muud võimalikud MFA programmid			määratakse kindlaks hiljem
Maksed kokku	10 324 840	5 102 133	25 304 949
Toetuste jaoks kasutamata jäänud assigneeringud	35 503 160	36 983 867	1 695 051
Makromajandusliku finantsabi laenude väljamaksed			
Gruusia MFA (otsus vastu võetud)	13 000 000		
Gruusia II MFA (otsus vastu võetud)		15 000 000	20 000 000
Tuneesia I MFA (otsus vastu võetud)	100 000 000		
Ukraina III MFA (otsus vastu võetud)	600 000 000		
Tuneesia II MFA (otsus vastu võetud)	200 000 000		300 000 000
Jordaania II MFA (otsus vastu võetud)	100 000 000		100 000 000
Moldova MFA (otsus vastu võetud)			40 000 000
Ukraina IV MFA (otsus vastu võetud)		500 000 000	500 000 000
Muud võimalikud MFA programmid			määratakse kindlaks hiljem
Makromajandusliku finantsabi laenude väljamaksed	1013 000 000	515 000 000	960 000 000